

PROF. DR. SC. BRANIMIR ČVORIŠĆEC
[1930. – 2018.]

Profesora Branimira Čvorišćeca, velikana hrvatske alergologije, liječnika, specijalista interne medicine, pulmologa, redovitoga sveučilišnog profesora interne medicine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i predsjednika Hrvatskog društva za alergologiju i kliničku imunologiju u dva mandata, više nećemo sresti, otišao je zauvijek. Ostavio nam je svoj mir koji je, u skladu s njegovim imenom, bio njegovo poslanje, skromnost, dobrotu, poniznost, strpljivost, ljudsko i znanstveno poštenje, topli osmijeh koji je darivao svakom sugovorniku i svoje vječno „bit će dobro“. Odan svom velikom profesoru Miloradu Mimici, nastavio je graditi, razvijati i čuvati hrvatsku alergologiju. Kontinuitet u kvaliteti struke, znanosti i nastave, održavanju tradicije, kolegijalnosti i otmjenom ophođenju kod njega nije nikada došao u pitanje, ni pod cijenu osobnog života.

Branimir Čvorišćec rođen je 13. travnja 1930. god. u Sarajevu u obitelji intelektualaca – oca Ivana, doktora prava rodom iz Ježeva, i majke Antonije, službenice rodom sa Sušaka. U Zagrebu pohađa gimnaziju u Križanićevoj ulici te Medicinski fakultet Zagrebačkog sveučilišta na Šalati. Diplomirao je 1954. god., a od 1957. kontinuirano radio u današnjoj bolnici „Sveti Duh“. Godina 1963. i 1964. kao specijalist internist vodi Interni odjel u Miliani u Republici Alžiru, u okviru međudržavnog sporazuma o tehničkoj pomoći. Nakon povratka u bolnicu „Sveti Duh“ profesor Čvorišćec krenuo je putem respiratorne medicine i alergološke struke u intelektualnom, organizacijskom i poduzetničkom miljeu koji je kreirao profesor Milorad Mimica.

O profesoru Čvorišćecu najviše govore rezultati njegova kliničkog, nastavnog i znanstvenog rada. God. 1964. postaje čelnik Odsjeka za alergologiju i pulmologiju. Odsjek se prvi u Hrvatskoj počeo sustavno baviti napretkom kliničke alergologije te je godinama bio vodeći u dijagnostici *in vitro* i *in vivo* te terapiji. Imunološki laboratorij bio je opremljen suvremenim dijagnostičkim uređajima, a tim profesora Čvorišćeca zajedno s mr. Nevom Sket Janković prvi je u bivšoj državi 1971. god. objavio vlastite radove iz detekcije ukupnih i specifičnih IgE-protutijela, primjenjujući radioalergosorbentni laboratorijski test koji je objektivizirao alergološku dijagnostiku, samo nekoliko godina nakon otkrića IgE-a (Bennich, Ishizaka, Johansson i sur., 1968. god.). Razvili su se i Spirometrijski laboratorij i Alergološka ambulanta, a stručni fokus bio je usmjeren na razvoj dijagnostike medikamentne alergije, endoskopske pulmološke dijagnostike. Prof. Čvorišćec tijekom 1981. god. radi kao konzultant Svjetske zdravstvene organizacije u regionalnom centru za jugoistočnu Aziju u New Delhiju te u DPR Koreji sa zadaćom da organizira i održava nastavu u području kliničke imunologije. Godine 1984. profesor postaje predstojnik Internog odjela Opće bolnice „Sveti Duh“, a 1991. god. unapređuje Interni odjel u Kliniku za unutarnje bolesti, nastavnu bazu Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i vodi ju kao njezin prvi predstojnik do mirovine 1997. god. To je bio prvi korak u pretvorbi cijele ustanove u kliničku bolnicu. Prva dodiplomska nastava na Medicinskom fakultetu iz alergologije, u obliku elektivnog predmeta „Astma i alergija“, uvedena je 2003. god. s nastavnom bazom na „Svetom Duhu“. Nakon otvaranja engleskog studija organizira se i elektivni predmet „Asthma and Allergy“.

Znanstveno-nastavna karijera profesora Čvorišćeca rezultirala je mnogim važnim znanstvenim doprinosima: godine 1965.: tehnika *quadrillage*, pasivni transfer, lateks-histaminski test; godine 1969.: prvi hrvatski preparat depo-alergena ALU-ALERGEN (rad važan za razvoj hrvatske alergologije. Pokazani su rezultati liječenja depo-alergenom kućne prašine koji je već izrađen u Imunološkom zavodu u Zagrebu. Alergen je bio precipitiran na aluminijev sulfat, primjenjivao se supkutano, a zvao se ALU-ALERGEN. U to vrijeme alergeni grinja još nisu bili poznati); godine 1969.: revolucionarna studija, vrh svjetske znanosti: klinička evaluacija alergenske specifične imunoterapije bolesnika s alergijskom astmom (genijalni pothvat pri kojemu su bolesnici bili stratificirani u grupe prema veličini kožnog testa isto kao i kontrolna skupina. Procjenitelji učinka i oni koji su imunoterapiju aplicirali nisu znali o kojim se bolesnicima radi. Rezultati studije objavljeni su *in extenso* i na

njemačkome, nakon što su prezentirani na sastanku Njemačkog alergološkog društva); godine 1972.: prvi su put testirani trave i korovi pojedinačno, Ambrosia i Artemisia. Tada je zapažena pojava korova ambrozije kod nas. Prvi su put izmjerene vrijednosti IgA u sekretu nosa i u serumu bolesnika s polinozom. Prvi put prikazano je određivanje specifičnog IgE-a ubrzo nakon njegova otkrića. Prikazana je i primjena terapije bakterijskom vakcinom kod infektivne astme. Također, prvi je put prikazano ispitivanje preosjetljivosti s peniciloil-polilizinom. Godine 1976. prim. Čvorišćec obranio je disertaciju pod naslovom „Vrijednosti nekih imunoloških i drugih pretraga u prepoznavanju i liječenju bolesti respiracijskog trakta“, nakon čega je imenovan znanstvenim savjetnikom i profesorom Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. God. 1980. prof. Branimir Čvorišćec i doc. Ivo Paleček objavili su u Biltenu Medicinske akademije Hrvatske prijedlog organizacije alergološke službe u Hrvatskoj; godine 1983. pokrenuta je standardizacija rada u hrvatskoj alergologiji (simpozij „Standardizacija dijagnostičkih postupaka pri izvođenju kožnih i drugih testova *in vivo* u alergologiji i kliničkoj imunologiji“, knjiga: Čvorišćec B, Dekaris D, Paleček I (ur.). Standardizacija dijagnostičkih postupaka u alergologiji i kliničkoj imunologiji. Zagreb: ZLH, SAKI, 1983.); godine 1986. izvedena je prva inhibicija RAST-a u Hrvatskoj; godine 1987. učinjena je i prva standardizacija alergena kvantitativnim kožnim testom i inhibicijom RAST-a; godine 1991. izrađen je nacionalni standard za alergen prašinske grinje.

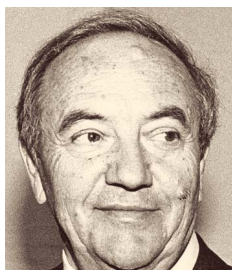
Od 1969. god. do umirovljenja prof. Čvorišćec kontinuirano je provodio projekte odobrene od Ministarstva znanosti i tehnologije: godine 1966.: „Izučavanje alergijskih bolesti respiratornog sustava“; sudjeluje u međunarodnome znanstvenom projektu *Evaluation of Medical Education for general practitioners* (Ministarstva zdravstva SAD-a) i znanstvenom projektu „Alergijske bolesti i alergeni“; od 1972. do 2002. godine u projektima „Mehanizmi alergijske upale“ i „Utjecaj konvencionalne i peptidne imunoterapije na mehanizme upale“; godine 2005. u projektu „Prevalencije alergijskih bolesti u Hrvatskoj“.

Kao sveučilišni nastavnik prof. Čvorišćec mentorirao je 5 doktorata, 4 magisterija i 19 diplomskih i stručnih radova. Profesor je bio član Vijeća za poslijediplomsku nastavu i Koordinacijskog odbora Katedre za internu medicinu. Od 1980. do 1997. god. bio je nositelj kolegija na poslijediplomskim studijima iz alergologije i kliničke imunologije te pulmologije na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Objavio je više od 150 publikacija te bio urednik 5 knjiga. Svakom radu koji je napisao dao je zaokružen i konačan oblik.

Pri komunikaciji s ljudima, uspostavljanju kontakata i opredijeljenosti za timski rad profesor Čvorišćec bio je egzemplaran. Njegovao je odnose s Imunološkim zavodom, Institutom „Ruđer Bošković“, Klinikom Golnik. Mnogobrojnim sastancima i ukupnim radom Hrvatskog društva za alergologiju i kliničku imunologiju tijekom razdoblja od osam godina profesor je dao nov, velik doprinos hrvatskoj alergologiji. Doprinos struci bilo je i osnivanje novoga stručnog društva HLZ-a, Hrvatskog društva za zdravstvenu ekologiju, 2000. godine. Bio je dugogodišnji član Europske akademije za alergologiju i kliničku imunologiju, Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, Hrvatskog imunološkog društva, Hrvatskoga pulmološkog društva, Odbora za alergologiju, kliničku imunologiju i biološke preparate HAZU-a te Njujorške akademije znanosti (*New York Academy of Sciences*).

Profesoru Čvorišćecu, čovjeku plemenite duše, koji je zazirao od grubosti svakidašnjice, njegovi su učenici zahvalili za sve što je učinio za hrvatsku alergologiju organizacijom „1. alergološkog simpozija Branimira Čvorišćeca“ u Zagrebu 20. travnja 2018. godine.

izv. prof. dr. sc. Asja Stipičić-Marković

PRIM. DR. SC. VLADIMIR FEDEL
[25. 8. 1931. – 30. 9. 2018.]

U nedjelju, 30. 9. 2018. zauvijek nas je napustio prim. dr. sc. Vladimir Fedel (1931. – 2018.), jedan od najistaknutijih pulskih liječnika koji je itekako zadužio zdravstvo najvećeg istarskoga grada.

Rođen u Ližnjanu, malome mjestu kraj Pule, već je u ranom djetinjstvu iskazivao interes za učenje i obrazovanje. U teškim godinama ranog djetinjstva, kada je Istra bila u sastavu Kraljevine Italije, ostavši u dobi od 5 godina bez oca, pred njim je bio težak put u ostvarivanju tog cilja. Godine 1951. maturirao je na Pazinskoj gimnaziji te se upisao na Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu gdje je diplomirao 1959. g. Nakon diplome vratio se u svoj rodni kraj i zaposlio se u tadašnjem Medicinskom centru Pula, u djelatnosti za kirurške bolesti, gdje je radio cijeli svoj život. Specijalistički ispit iz kirurgije položio je 1967., a zatim se svojim usmjerenjem i dodatnom specijalizacijom iz urologije 1978. g. posvetio razvoju urologije u pulskoj bolnici kao rukovoditelj Odjela za urološke bolesti. Tijekom četrdesetogodišnjega radnog vijeka presudna je njegova uloga pri osnivanju i otvaranju Centra za hemodijalizu 1976. godine te kao jednog od pokretača i suorganizatora u počecima eksplantacije organa u pulskoj bolnici. Naslov primarijusa kirurgije stekao je 1978. Doktorsku disertaciju obranio je na Riječkom sveučilištu 1989. g. stekavši titulu doktora znanosti. Iz njegova ranog, općekirurškog razdoblja nedvojbeni doprinos bila je inicijativa o osnivanju i izgradnji jedinice intenzivnog liječenja (u to vrijeme šok-soba) 1963. godine. Imao je viziju, osjetio je potrebu, pronašao putove za ostvarenje te ideje, iskoristio mogućnosti i svoj tadašnji društveni utjecaj da pribavi potrebna sredstva i ostvari tada skupi projekt koji je bitno pridonio kvaliteti liječenja teških i akutnih kirurških bolesnika. Takva specijalizirana i u cijelosti ekipirana jedinica bila je jedna od prvih u bivšoj državi, a potaknula je i razvoj intenzivnog liječenja, dodatnu edukaciju kadrova i postizanje nove kvalitete u medicinskom radu.

Iz kasnijeg razdoblja potrebno je upozoriti na nekoliko osnovnih stupova koje je karakteriziralo njegovo urološko djelovanje:

- Shvativši da se gube bolesnici u fazi akutnog i kroničnog zatajenja bubrežne funkcije, godine 1973. pokrenuo je inicijativu za osnivanje Centra za dijalitičko liječenje. Za ono je vrijeme to bio opsežan i hrabar pothvat s obzirom na visoku cijenu cijelog projekta, tada oskudna medicinska znanja, a i nedovoljnu potporu okoline. Bila je to jedna od prvih takvih jedinica izvan kliničkih bolnica. Njegova sposobnost usklađivanja toga razvojnog skoka s iskusnim riječkim kliničkim stručnjacima uvelike je pridonijela uspjehu. Dakako da je uspostavljanje ovakvoga specijaliziranog odjela nalagalo obrazovanje kadrova svih razina i tako dalo poticaj daljnjemu medicinskom napretku cijele ustanove.
- U to vrijeme započelo je širenje svijesti o potrebi dobivanja organa umrlih osoba radi presađivanja kao djelomičnog rješenja za liječenje teških i terminalnih bubrežnih bolesnika. Bilo je to razdoblje u kojem legislativa nije bila sasvim dorečena, a epoha transplantacije već je počela u svijetu, pa čak i u Hrvatskoj. Organizirao je na ovom području skupove visoke razine o moždanoj smrti, indikacijama za transplantaciju, kriterijima za probir umrlih davatelja i dr. Time je potaknuo stjecanje novih medicinskih znanja. Bili su to temelji za kasniji uspješni zamah donorstva i eksplantacije kao preduvjeta razvoja transplantacijske medicine. Stvarao je s drugima u Hrvatskoj čvrste i sustavne temelje za današnju uspješnu transplantaciju, koja je do tada muku mučila s nedostatkom organa za presađivanje.

Objavio je velik broj stručnih i znanstvenih radova. Cijeli je svoj ne samo radni već i životni vijek ulagao u napredak struke i uvjeta rada u svojem rodnom kraju, uz stalan angažman i u Hrvatskome liječničkom zboru čiji je bio predsjednik Istarske podružnice u razdoblju 1983. – 1984. Bio je i aktivni član Lige za borbu protiv raka te Kirurškog i Urološkoga stručnog društva HLZ-a.

Dr. Fedel je 1999. godine, kao javno priznanje za svoj dugogodišnji medicinski rad i posebne uspjehe u unapređivanju zdravstva, čime je dao znatan doprinos razvitku i ugledu Pule, nagrađen najvišim gradskim priznanjem – Nagradom Grada Pule. Tom je prilikom, imajući viziju daljnjeg razvoja istarskoga zdravstvenog sustava te prognozirajući teškoće rada pulske bolnice na dvije lokacije, izjavio: „Neće biti perspektive niti zadovoljavajuće zdravstvene zaštite u idućem stoljeću ako se ne shvati da ovom gradu i ovoj županiji treba nova bolnica.“ Njegova vizija izgradnje nove pulske bolnice u završnoj je fazi ostvarenja, iako, nažalost, nije dočekao njezino stavljanje u punu funkciju.

Odjel urologije Opće bolnice Pula
dr. Predrag Mamontov

DR. ASIM REŠIĆ
[2. SIJEČNJA 1946. – 11. VELJAČE 2017.]

11. 2. 2019. – Dvogodišnjica smrti, dan kada je umro poeta-liječnik

Quand il est mort le poète, tous ses amis... pleuraient...

Gilbert Bécaud

Neosjetno, kako je i živio, tiho je otišao s ovoga svijeta Asim Rešić, liječnik, poeta *artis medicinae*, humanist i iznad svega ČOVJEK u svoj punini te riječi... Ako je istina da je vrijednost čovjeka njegovo životno postignuće i da je njegov ugled proporcionalan broju ljudi koji su došli na njegov posljednji ispraćaj, onda je tužni pokop Asima Rešića najbolja potvrda... Satima prije ispraćaja magistrala prema groblju u Kaštel Kambelovcu bila je okupirana nepreglednom kolonom vozila iz oba smjera... I nikada u povijesti Kaštela nije zabilježen tolik broj ljudi na nečijemu posljednjem ispraćaju.

A imali su i zašto doći: osim mnogobrojne rodbine i kolega, svi oni koje je liječio, s kojima se družio i svi oni koji su ga ikada upoznali došli su ispratiti na posljednji počinak čovjeka koji je svojim djelom i gestom, a nadasve dobročinstvom, to i zaslužio... Ne kaže se uzalud: *O mrtvima sve najbolje...* On je to doista zavrijedio svojim predanim radom i samoprijegom. Stoga ću u nekoliko kratkih crtica pokušati ocrtati njegov životni put.

Pa počnimo redom... Nekoliko biografskih podataka o Asimu Rešiću.

Rođen je 2. siječnja 1946. u Prijedoru. Potječe iz stare prijedorske obitelji, osnivača grada Prijedora. Osnovnu školu i gimnaziju završava u svojem rodnom gradu. Već kao dječak u osnovnoj se školi isticao modeliranjem i stvaranjem reljefa svojeg krajolika Potkozarja. Upisuje se na Likovnu akademiju u Zagrebu, međutim, na nagovor roditelja iste godine polaže prijamni ispit na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Studij završava 1971. god. Nakon što je diplomirao staž obavlja u medicinskim centrima u Kninu i Livnu. Specijalizaciju iz opće kirurgije počinje 1976. u Splitu, a 1980. polaže specijalistički ispit i nastavlja rad u KBC-u Split, gdje i završava svoj radni vijek – umirovljen je 2011. godine.

Posebno se educirao iz abdominalne kirurgije – koloproktologije u KBC-u Rebro i KB-u Merkur u Zagrebu te u KBC-u Ljubljana. Završio je poslijediplomski studij na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, započeo doktorsku disertaciju, ali početak rata i sudjelovanje u Domovinskom ratu te veliko zalaganje za pacijente nije mu dopustilo da ju privede kraju.

Uz rad imao je hobije koji su ga uspjeli relaksirati – ljubav prema konjima i pticama. Za još jednu ljubav – onu prema slikanju – malo se znalo. Radio je ulja na platnu za svoju dušu prenoseći svoja raspoloženja na platno. Volio je društvo i uvijek je imao vremena za prijatelje, znao je i lijepo zapjevati. Njegove najveće dvije ljubavi bile su kirurgija i obitelj – supruga, dvije kćeri i unuci.

Prvi moj susret s dragim prijateljem Asimom bio je davne 1975. godine kada sam nakon završetka studija medicine započeo staž u Medicinskom centru Livno. Tada sam kao početnik, stažist na Kirurgiji, odmah uočio visokog, korpulentnog liječnika, još specijalizanta, koji je s neviđenom lakoćom, poput violinskog virtuozu, šivao rane, izvodio operacije. Iako su kirurgija i poezija na prvi pogled nespojive, filigranski kirurški rad dr. Asima bio je prava poezija za mlade liječnike željne znanja. Tko je god gledao ples njegovih prstiju tijekom operacije i lakoću kakvom je rješavao najteže operacije, poželio je postati kirurgom...

(Od njega, naposljetku, naučih prve korake u kirurgiji, znanje koje mi je poslije dobro došlo kada sam radio na terenu.) Nakon odlaska na specijalizaciju u tadašnju Opću bolnicu Split njegov je talent prepoznao tadašnji šef Kirurgije, glasoviti profesor Tomaseo, koji ga je odmah prigrlio i povjeravao mu najsloženije zahvate. Igrom sudbine došao sam i sâm u Split i započeo specijalizaciju iz interne medicine te su otad započeli naša stručna suradnja i neraskidivo prijateljstvo uz obiteljska druženja i zajedničke izlete, izlaske i dočeke novih godina... Dođe rat, svakodnevna dežurstva, odlazak na teren, bezbrojne noći provedene u bdijenju... Sjećam ga se ujutro kada bi navratio u našu Kliniku, umoran od cjelovečernjih operacija, da na trenutak predahne, samo bi se pružio na ambulanti stolac, mrtav umoran. Nekako u to doba dobio je vijesti da mu je kuća u rodnome mjestu srušena do temelja, a roditelji ostali na brigu... Upućen je na ratni teren, u improviziranu bolnicu gdje ga je

dočekala ratna kirurgija... Operirao je, izvodio komplicirane zahvate... Nikada mu ništa nije bilo teško niti mu je ikada njegov karakteristični, blagi osmijeh silazio s lica. Završi se i rat pa se tada, uz svakodnevni posao u Klinici, mogao posvetiti i svojim najdražim hobijima – vrtu, uzgoju ptica pjevica u posebnoj kućici u vrtu, ljubavi prema konjima kojima će poslije, kada bude u mirovini, posvetiti svoje slobodno vrijeme.

Empatija, ljubav i pažnja koju je pružao svojim pacijentima nisu bile nezapažene. Pročuo se kao kirurg sigurne ruke pa su ga pacijenti rado birali za operatera. Među kirurzima šaljiva je poštapalica: *Što veći kirurg, to veći rez!* No, skromni i samozatajni dr. Asim radio je minimalni operacijski rez, tek nešto veći nego kod današnje laparoskopije, tako da se nakon zarašćivanja rez gotovo nije ni zamjećivao.

I tako, uz suprugu Biserku, dvije djevojčice i naporni kirurški rad, njegov je život ušao u mirnu kolotečinu. Jedno je popodne bio zamoljen da s Biserkom obiđe u selu iznad Kaštela ženu koja je oboljela od raka, a živjela je sama s curicom, vrsnicom njihovih kćeri.

Kada su otišli u posjet, zatekli su umiruću ženu u posljednjoj fazi zloćudne bolesti... Proradile su emocije i Asim je umirućoj ženi obećao da će nastaviti brigu za njezinu kćer kao da je njegova... Jer se nije imao tko drugi brinuti za nju.

Što je rekao, to je učinio: on i supruga preuzeli su djevojčicu, primili ju u obitelj, dali joj svu roditeljsku ljubav kao svojoj, školovali ju. Dakako da je uspješno završila školu, zatim se sretno udala, ali ostala je vezana sa svojim dobrotvorom do njegove smrti.

Vrijeme neumoljivo teče, dođe doba mirovine... I kad je trebao prvi put uživati u plodovima napornog rada, zahtjevan kirurški život ostavio je posljedice – počeo je pobolijevati... Smrt je došla iznenada i unatoč višestrukim operacijama i nadljudskim naporima kolega stigao je neumoljivi kraj.

Kako je pjevao Bécaud: *Kad umre pjesnik, svi njegovi prijatelji plaču...* I jesmo, dragi Asime, plakali smo svi jer je s tobom otišao dio nas... Umro je kirurg-poeta, ali opet... Ti si ostao s nama, a kako vrijeme odmiče, praznina zbog tvojeg odlaska sve je veća... Nekolicina nas zarekla se da ćemo do kraja života svake godine posjetiti tvoj grob.

Neka ti je laka zemlja, ostaješ zauvijek u srcima svojih pacijenata, kolega, prijatelja... I nikada nećeš biti zaboravljen.

Split, 11. 2. 19.

prof. dr. sc. Izet Hozo

